

MLÁDEŽ

REGIÓN

MESTO

AKÁ JE MLÁDEŽNÍCKA POLITIKA MIEST A SAMOSPRÁVNÝCH KRAJOV NA SLOVENSKU?

Alžbeta Brozmanová Gregorová
Peter Jusko
Lívia Nemcová
Lenka Vavrinčíková
Patrícia Zolyomiová

iuventa

OBSAH

1	ZÁKLADNÉ VÝCHODISKÁ MLÁDEŽNÍCKEJ POLITIKY NA SAMOSPRÁVNEJ ÚROVNI	1
----------	---	----------

2	O VÝSKUME	2
----------	------------------	----------

3	MLÁDEŽNÍCKA POLITIKA SAMOSPRÁVNÝCH KRAJOV V SR	3
----------	---	----------

- 3.1 Koncepčná rovina mládežníckej politiky VÚC
- 3.2 Realizácia mládežníckej politiky VÚC v praxi
 - 3.2.1 Podpora aktivít mladých ľudí na úrovni VÚC
- 3.3 Hodnotenie mládežníckej politiky VÚC

4	MLÁDEŽNÍCKA POLITIKA MIEST V SR	6
----------	--	----------

- 4.1 Koncepčná rovina mládežníckej politiky miest
 - 4.1.1 Informovanosť miest o potrebách mladých ľudí
- 4.2 Realizácia mládežníckej politiky miest v praxi
 - 4.2.1 Vybraní aktéri mládežníckej politiky miest
 - 4.2.2 Aktivity miest v oblasti neformálneho vzdelávania, participácie, informovania a dobrovoľníctva mladých ľudí
 - 4.2.3 Podpora aktivít mladých ľudí v oblasti neformálneho vzdelávania, participácie, informovania a dobrovoľníctva mládeže
- 4.3 Hodnotenie mládežníckej politiky miest

5	ZHRNUTIE VÝSLEDKOV VÝSKUMU	20
----------	-----------------------------------	-----------

6	ODPORÚČANIA VYPLÝVAJÚCE Z VÝSKUMU	22
----------	--	-----------

1 ZÁKLADNÉ VÝCHODISKÁ MLÁDEŽNÍCKEJ POLITIKY NA SAMOSPRAVNEJ ÚROVNI

Politika mládeže v Slovenskej republike si osvojuje a postupne uplatňuje moderné princípy európskej demokratickej politiky mládeže. K základným princípom politiky mládeže zaraďujeme partnerstvo generácií, solidaritu a sociálnu spravodlivosť, aktívne a participatívne občianstvo a zabezpečenie sociálnej a ekonomickej integrácie (Sobihardová, 2005).

Základnými dokumentmi, ktoré upravujú mládežnícku politiku na miestnej úrovni sú Biela kniha o mládeži a Európska charta o participácii mladých ľudí na živote obcí a miest. V kontexte analýzy týchto dokumentov môžeme za **základné piliere mládežníckej politiky na komunálnej úrovni** považovať:

- naštartovanie a rozvoj participácie mládeže a výchovu k aktívnemu občianstvu,
- rozvoj dobrovoľníctva ako prirodzenej formy angažovanosti mladých ľudí a prejav iniciatív a solidarity,
- poskytovanie cielených informácií pre mládež a o mládeži,
- systematickú spoluprácu všetkých subjektov zaoberajúcich sa deťmi a mládežou.

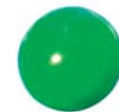
Jednou z najväčších slabín práce s mládežou v SR a v nadväznosti na to aj mládežníckej politiky je nedostatok spolupráce. Mladí ľudia plnia rôzne úlohy, sú členmi rôznych skupín a chýba článok, ktorý by zjednocoval všetkých aktérov a vytváral priestor na výmenu informácií, diskusiu a spoločné aktivity. Túto úlohu by mali prevziať miestne a regionálne samosprávy, ktoré vzhľadom k svojim kompetenciám môžu vytvoriť mechanizmy systematickej spolupráce všetkých subjektov, ktoré pracujú s mládežou.

Európska charta o participácii mladých ľudí na živote obcí a regiónov uvádza, že účasť na živote

obcí a miest poskytuje mladým ľuďom možnosť, aby sa s nimi identifikovali ako občania a nezostali iba ich obyvateľmi. Účasť je predpoklad, ak chcú mladí ľudia prejaviť svoju vôľu žiť spoločne s ostatnými na ulici, v časti obce, meste alebo regióne a byť aktérmi sociálnych zmien.

Ako faktor v ich sociálnej integrácii ponúka mládežnícka politika na miestnej úrovni efektívny súbor opatrení pre prekonanie protirečení, ktoré pôsobia v modernej obci, meste a regióne: na jednej strane anonymita a utiahnutie sa do seba, na strane druhej verejný život a vôľa „zmeniť veci“. Prostriedkami na prekonanie týchto protirečení sú práve občianska participácia, dobrovoľníctvo, informovanosť a vzdelávanie.

Koncepcia práce s mládežou na miestnej a regionálnej úrovni má svoje intencionálne, regionálne, inštitucionálne, ekonomicke ako aj iné špecifiká. Vytvoriť vlastnú koncepciu práce s mládežou na miestnej a regionálnej úrovni vyžaduje spoluprácu a zainteresovanosť všetkých subjektov (Miháliková, 2005). Práve v tom je kľúčová úloha územnej samosprávy: pôsobiť ako stmelovací a koordinujúci prvok. Takáto koncepcia má vychádzať z analýzy situácie, definovania problémov a cieľov a z prípravy špecifických mechanizmov spolupráce a podpory a riešení pre jednotlivé problémy. Viaceré mestá a samosprávne kraje majú vo svojich plánoch dlhodobého rozvoja urobené analýzy silných a slabých stránok, ohrození a príležitostí v oblasti práce s mládežou. Dôležité je poznať a skompletizovať tieto ako i ďalšie dôležité údaje z jednotlivých oblastí mládežníckej politiky, aby samosprávna politika regiónov a miest na Slovensku voči mládeži bola objektívna, koncepcná a efektívna.

2 O VÝSKUME

Cieľom výskumu, ktorého výsledky prezentujeme v publikácii, bolo analyzovať mládežnícku politiku regiónov a miest na Slovensku so zameraním na neformálne vzdelávanie, participáciu, informovanosť a dobrovoľníctvo.

Koncepcia a úlohy výskumu boli vymedzené v dvoch úrovniach (VÚC a mestá) a sústredené do viacerých rovín - koncepcná rovina, rovina realizácie, podpory a spolupráce. Vo všetkých rovinách sme sa snažili zachytiť hodnotenie z dvoch strán. Jednu stranu predstavoval pohľad predstaviteľov/liek samosprávy, druhú stranu pohľad zástupcov a zástupkyň mládeže a organizácií pracujúcich s mládežou.

Pri zbere empirických údajov sme využili viacero metód:

- obsahovú analýzu koncepčných materiálov samosprávnych krajov a miest týkajúcich sa mládeže a rozvoja miestnej samosprávy;
- rozhovory s pracovníkmi a pracovníčkami úradov samosprávnych krajov poverených oblasťou práce s mládežou a so zástupcami a zástupkyňami regionálnych rád mládeže;
- dotazník, ktorý sme administrovali v spolupráci s Úniou miest Slovenska mailom a poštou jednotlivým mestám;
- rozhovory so zástupcami a zástupkyňami mládeže.

Podľa územného členenia Slovenskej republiky bolo zámerom výskumu analyzovať mládežnícku politiku v celkovom počte 138 miest SR. Údaje vo vzťahu k mládežníckej politike miest sme od samosprávy získali celkovo z 80 miest, čo predstavuje 57,97 percentnú návratnosť dotazníkového šetrenia. Doplňujúce informácie od zástupcov a zástupkyň mládeže sme získali celkovo z 58 miest zhodných s mestami, z ktorých sme mali údaje od samosprávy.

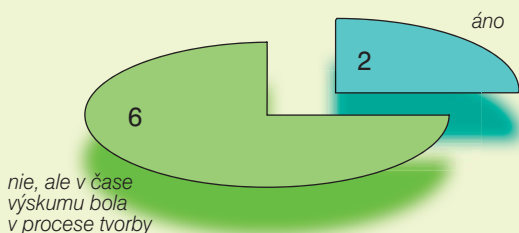

3 MLÁDEŽNÍCKA POLITIKA SAMOSPRÁVNÝCH KRAJOV V SR

3.1 KONCEPČNÁ ROVINA MLÁDEŽNÍCKEJ POLITIKY VÚC

Výskumné zistenia identifikovali nedostatky v koncepcnej rovine mládežníckej politiky. Prehľad existencie samostatných koncepcií mládežníckej politiky na úrovni VÚC prezentuje diagram D1.

D1 - Existencia samostatných koncepcií mládežníckej politiky na úrovni VÚC

V sledovanom období (do roku 2007) boli samostatné koncepcie mládežníckej politiky vypracované len v dvoch samosprávnych krajoch. Ostatné VÚC deklarovali potrebu koncepcií, ktorá sa reálne premietala aj do procesu ich tvorby (v prvom polroku 2008 plánovali všetky ostatné VÚC prijať samostatné koncepcie v tejto oblasti).

Jednotlivé samosprávne kraje disponujú inými koncepčnými materiálmi, v ktorých je mládež ako cieľová skupina implicitne alebo explicitne zahrnutá (napr. koncepcie rozvoja športu, kultúry, školstva a pod.), ktoré akoby suplovali chýbajúce ucelené koncepcie mládežníckej politiky.

Priority samosprávnej politiky voči mládeži v rovine koncepcnej sa viažu predovšetkým na kompetencie VÚC v oblasti formálneho vzdelávania, zriadenia a správy stredných škôl a zvyšovania

dostupnosti voľno-časových aktivít. Z nami sledovaných oblastí bola zastúpená len oblasť neformálneho vzdelávania, sčasti oblasť participácie mládeže v rámci podpory projektov práce s organizovanou mládežou (krajské rady mládeže, mládežnícke parlamenty, žiacke školské rady). Najmenšia pozornosť je zameraná na problematiku rozvoja dobrovoľníctva.

Na príprave koncepcií mládežníckej politiky a iných koncepčných materiálov sa dominantne podieľajú pracovníci a pracovníčky úradov samosprávnych krajov, pričom poradnú úlohu plnia rôzne komisie, ktoré majú vo svojej kompetencii problematiku mládeže a zástupcovia a zástupkyne mládežníckych organizácií. Iba v troch VÚC sa mládež na príprave uvedených materiálov nepodieľala. V ostatných krajoch sa zapojila do ich tvorby a to prostredníctvom aktívneho začlenenia do pracovných skupín vytvárajúcich koncepcie či ich pripomienkovaním.

Obe strany - predstavitelia a predstavitelky VUC v zhode so zástupcami a zástupkyňami krajských rád mládeže - vyjadrovali dôležitosť vytvorenia samostatných koncepcií mládežníckej politiky na úrovni samosprávnych krajov s jasne zadefinovanými prioritami. Zároveň upozorňovali na potrebu vytvorenia samostatných oddelení, ktoré by sa problematikou mládeže v rámci úradov samosprávnych krajov prioritne zaoberali, a tým v praxi naplňali realizáciu koncepcií.

3.2 REALIZÁCIA MLÁDEŽNÍCKEJ POLITIKY VÚC V PRAXI

Za najvyššiu formu participácie mládeže na správe záležitostí, ktoré sa jej týkajú, je považované jej začlenenie do rozhodovacích orgánov samospráv. Zastúpenie mladých ľudí do 30 rokov je však vo volených orgánoch samosprávnych krajov minimálne. Iba v Nitrianskom samosprávnom kraji bol do zastupiteľstva zvolený jeden zástupca vo veku do 30 rokov.

V štyroch samosprávnych krajoch pôsobia samostatné komisie resp. subkomisie, ktoré sa zaoberajú problematikou mládeže (v kompetencii majú okrem mládeže aj oblasť školstva, športu alebo kultúry). V uvedených poradných orgánoch samosprávnych krajov pôsobia prevažne poslanci a poslankyne, ojedinele v nich pôsobia aj zástupcovia a zástupkyne mládeže. V dvoch samosprávnych krajoch (Trenčianskom a Trnavskom) nepôsobia komisie/subkomisie, ale prácou s mládežou sú poverené Združenie pre deti a mládež (TR) a Výbor pre deti a mládež (TN) ako poradné orgány samosprávnych krajov.

Medzi významných aktérov mládežníckej politiky na úrovni VÚC patria pracovníci a pracovníčky úradov samosprávnych krajov zaoberajúci sa prioritne problematikou mládeže. Na siedmich úradoch samosprávnych krajov pôsobia samostatní pracovníci a pracovníčky poverení/é prácou s mládežou, ide o odborných referentov a referentky z odborov školstva, informácií, sociálnych vecí a rodiny, len jeden z nich má však menej ako 30 rokov. Celkovo ide o 11 pracovníkov a pracovníčok (rodová diferenciacia - 6 žien a 5 mužov). Zväčša je touto agendou poverená jedna pracovníčka alebo pracovník, na dvoch úradoch dvaja, v Žiline traja.

Predpokladali sme, že VÚC majú vytvorenú sieť organizácií pracujúcich s mládežou, nakoľko v oblasti regionálnej samosprávnej politiky voči mládeži patria tieto subjekty medzi dôležitých aktérov. Tento predpoklad sa nám potvrdil v dvoch prípadoch (Trenčiansky a Trnavský VÚC), v ostatných VÚC sieťovanie vôbec nerealizujú. Iniciatívu v tejto oblasti prevzali krajské rady mládeže prípadne centrá voľného času, ktoré supľujú kompetencie VÚC. V dvoch krajoch (Prešov, Nitra) sa sieťovaniu nevenujú žiadne organizácie..

Keďže VÚC nekoordinujú sieť mládežníckych organizácií, informácie o nich získavajú len sprostredkovane (v periodicite cca raz za pol roka). Najfrekvencovanejšími informačnými zdrojmi sú médiá, propagačné materiály organizácií a osobné kontakty lídrov a líderiek organizácií, prípadne partner na celonárodnej úrovni (IUVENTA).

V rámci celonárodnej spolupráce VÚC komunikujú najčastejšie s IUVENTOU a Radou mládeže Slovenska. V rámci regionálnej úrovne VÚC realizujú konkrétne aktivity najmä v spolupráci s KRM, informačnými centrami mladých a centrami voľného času. Vzájomná kooperácia sa realizuje prostredníctvom pravidelných a nepravidelných osobných stretnutí so zástupcami/kyňami a prostredníctvom mailovej a telefonickej komunikácie.

V realizačnej rovine mládežníckej politiky VÚC, rovnako ako v koncepcnej, dominujú aktivity v oblasti neformálneho vzdelávania - napr. olympiády, konzultácie, besedy na rôzne témy.

V oblasti participácie mládeže sa aktivity viažu na spoluprácu s KRM a s mládežníckymi

a študentskými parlamentmi a žiackymi školskými radami.

V oblasti informovania mládeže sme identifikovali priame i nepriame informačné toky. Na informovanie mladých ľudí VÚC preferujú najmä nepriame formy sprostredkovania informácií, ako sú internetová stránka VÚC, regionálna TV, noviny, rozhlas, prípadne iné internetové stránky. Priame formy oslovovania mladých ľudí a ich informovania ako okrúhle stoly, diskusné fóra a verejné vypočutia

až na (VÚC Košice, Prešov, Trenčín, čiastočne Nitra a Bratislava) neboli využívané vôbec.

V oblasti dobrovoľníctva sa VÚC zapájajú do aktivít, ktoré smerujú k prezentácii dobrovoľníckych činností a oceňovaniu práce dobrovoľníkov a dobrovoľníčok (napr. prezentácie Európskej dobrovoľníckej služby, podpora občianskych združení pracujúcich s dobrovoľníkmi, ocenenie dobrovoľníkov a dobrovoľníčok).

3.3 PODPORA AKTIVÍT MLÁDEŽNÍKOV NA ÚROVNI VÚC

Pre realizáciu jednotlivých aktivít mládežníckej politiky vnímajú ako nevyhnutnú podporu zo strany VÚC predstavitelia a predstavitelky samosprávnych krajov i zástupcovia a zástupkyne mládeže.

Vo všetkých ôsmich regiónoch existuje systém finančnej podpory projektov práce s mládežou, aj keď sa oficiálne neidentifikuje ako finančný systém na podporu mládežníckej politiky a jej priorít, ale v konečnom dôsledku podporuje projekty v oblasti športu, kultúry, voľného času a sociálnej oblasti zameranej na mládež. Dobrý príklad z praxe môžeme uviesť z Trnavského VUC,

kde existuje systém grantovej podpory projektov práce s mládežou, ktorý dokonca zastrešuje samotná mládežnícka organizácia Združenie pre podporu detí a mládeže.

Vo všeobecnosti v rámci VUC dominuje nefinančná podpora aplikácie mládežníckej politiky, ktorá sa realizuje formou poskytovania priestorov, propagácie aktivít v regionálnych médiách a participáciou na príprave či realizácii konkrétnych podujatí pre mládež. Opäť prevažuje podpora aktivít v oblasti neformálneho vzdelávania.

3.4 HODNOTENIE MLÁDEŽNÍCKEJ POLITIKY VÚC

Zástupcovia a zástupkyne samosprávnych krajov aj krajských rád mládeže hodnotili mládežnícku politiku VÚC celkovo ako priemernú. Pozitívnejšie hodnotenie vyjadrili zástupcovia a zástupkyne mládeže, čo interpretujeme ako dôsledok ich vyššej angažovanosti. Hodnotenia zástupcov a zástupkyň VÚC boli výrazne

negatívnejšie v oblasti dobrovoľníctva, akoby sa táto oblasť nerozvíjala. Zhodný pohľad na hodnotenie sa prejavil v oblasti neformálneho vzdelávania, kde je aj najvyššia a najintenzívnejšia spolupráca.

4 MLÁDEŽNÍCKA POLITIKA MIEST V SR

4.1 KONCEPČNÁ ROVINA MLÁDEŽNÍCKEJ POLITIKY MIEST

Samostatné koncepcie mládežníckej politiky má mestská samospráva vypracované v 9 prípadoch z 80 a v 7 mestách sú v procese spracovania. (viď diagram D2). V súvislosti s koncepčnou rovinou mládežníckej politiky považujeme za významné nasledovné zistenia:

- pôsobenie samostatných komisií ako poradných orgánov v oblasti mládežníckej politiky pozitívne pôsobí aj v smere koncepčných zámernov miest vo vzťahu k mládeži (v mestách, kde sú vypracované samostatné koncepcie mládežníckej politiky, pôsobia aj uvedené komisie);
- v mestách, kde koncepcia existuje alebo je v procese spracovania, je väčšie zastúpenie samostatných pracovníkov/čok v tejto oblasti ako v tých, kde koncepcia nie je vypracovaná.

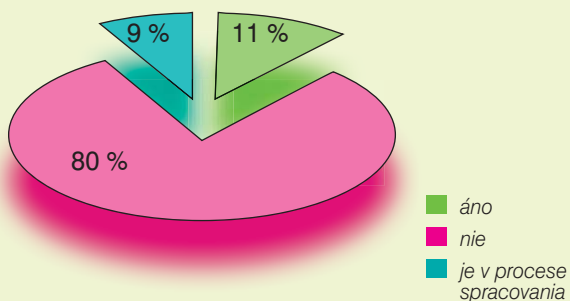
Mládež bola do tvorby koncepcií mládežníckej politiky miest začlenená vo viac ako polovici miest, pričom využité boli aj aktívne formy participácie mládeže, ako sú diskusné fórum mladých a členstvo v pracovnej skupine, ktorá vypracovávala návrh koncepcie. Mládež alebo jej zástupcovia a zástupkyne mali možnosť zapojiť sa do tvorby koncepcie tiež prostredníctvom dotazníkových prieskumov a verejného pripomienkovania návrhu.

Samostatné koncepcie mládežníckej politiky, ktoré majú mestá vypracované, predstavujú špecifické zámery miest sústredené na aktivizáciu mládeže v rôznych oblastiach života mesta prostredníctvom rozličných spôsobov. Orientujú sa na mládež ako na cieľovú skupinu vo všeobecnosti, niektoré venujú pozornosť aj rizikovým skupinám mládeže.

Koncepčné zámery miest orientované na mládež sú prítomné aj v plánoch rozvoja miest a iných koncepčných materiáloch samospráv (napr. koncepciách školstva a športu). Do ich tvorby bola mládež prizvaná približne v polovici miest. Najčastejším spôsobom účasti boli opäť aktívne formy participácie (priama účasť mládeže na ich tvorbe, verejné diskusie a konzultácie s mládežou). Medzi ostatné formy zapájania mládeže do tvorby plánov a koncepcií patrili nepriame formy účasti, ako prieskumy formou dotazníkov a ankiet, či pripomienkovanie koncepčných materiálov na internete.

Vychádzajúc z existujúcich koncepčných materiálov, konkrétnych aktivít a výpovedí zástupcov

D2 - Existencia samostatnej koncepcie mládežníckej politiky v mestách

a zástupkyň samospráv a mládeže za priority mládežníckej politiky na úrovni miest je možné považovať:

- **vytváranie podmienok vhodných na aktívne prežívanie a trávenie voľného času mládeže**, ako napríklad budovanie nízkoprahových zariadení, športovísk, kultúrnych stredísk na sídliskách, priestorov pre stretávanie mládeže, vytváranie podmienok na výchovu a vzdelávanie, prevencia sociálno-patologických javov, podpora rómskej komunity a pod.;
- **podporu občianskej participácie mládeže** napríklad nasledovnými formami: vytváranie mládežníckych parlamentov, klubov pre aktívnu mládež, podporovanie

samostatnosti mládeže v riešení otázok, ktoré sa jej týkajú, podpora zapájania sa mládeže do tvorby strategických dokumentov miest, stretávanie sa mladých ľudí s predstaviteľmi obce, motivácia mládeže k činnosti v oblasti samosprávy, zvýšenie právneho vedomia mládeže, podpora mobility mládeže v rámci EÚ, podpora spolupráce mládeže s organizáciami pracujúcimi s mládežou a mestom;

- **podporu práce s deťmi a mládežou** prostredníctvom vyčlenia samostatných finančných zdrojov v rozpočte mesta a prostredníctvom podpory dobrovoľníctva a dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí.

4.1.1 INFORMOVANOSŤ MIEST O POTREBÁCH MLADÝCH ĽUDÍ

Okrem základných tém mládežníckej politiky Európskej únie, ako sú neformálne vzdelávanie, participácia, informácie a dobrovoľníctvo, je v oblasti tvorby mládežníckej politiky na všetkých úrovniach špeciálne zdôraznená potreba **lepšieho poznania a porozumenia mládeže**. Za touto prioritou stojí myšlienka tvorby politiky voči mládeži,

ktorá je založená na objektívnych a presných informáciách o realite života mladých ľudí.

Tabuľka T1 poskytuje informácie o spôsoboch získavania informácií o potrebách mladých ľudí realizovaných mestami a zástupcami a zástupkyňami mládeže.

Tabuľka T1

Spôsoby získavania informácií o potrebách mladých ľudí	Mestá	Zástupcovia mládeže
Priame, aktívne	%	%
vlastné výskumy, prieskumy a anketý	27,5	56,9
prostredníctvom monitoringu inštitúcií, organizácií a neformálnych skupín pracujúcich s mládežou	22,5	31,0
prostredníctvom komunikácie iniciovanej zo strany mládeže	35,0	41,4
prostredníctvom mládežníckeho parlamentu	40,0	20,0
Nepriame		
sprostredkované informácie od inštitúcií, organizácií a neformálnych skupín pracujúcich s mládežou	82,5	55,2
prostredníctvom regionálnych a celoslovenských výskumov realizovaných externými inštitúciami	11,3	19,0
Iné	8,8	34,5

Za pozitívne možno považovať, že mestá, rovnako ako zástupcovia a zástupkyne mládeže, sa orientujú na viacero spôsobov získavania informácií o potrebách mladých ľudí.

Zástupcovia a zástupkyne mládeže využívajú vo väčšej miere aktívne spôsoby získavania priamych informácií, viac sa orientujú na vlastné výskumy, prieskumy, monitoring a samotný kontakt s mladými ľuďmi. Na druhej strane mestá využívajú ako najčastejší zdroj sprostredkované informácie od inštitúcií, organizácií a neformálnych skupín spolupracujúcich s mládežou a kontakt s mládežníckym parlamentom. Aj tieto spôsoby je možné považovať za vhodné, najmä v prípade aktívnej spolupráce s týmito subjektmi, ktoré môžu byť relevantným zdrojom informácií o mládeži potrebných pre tvorbu koncepčných zámerov miest v tejto sfére.

Informovanosť miest o potrebách mladých hodnotia obe strany ako priemernú (viď diagram D3).

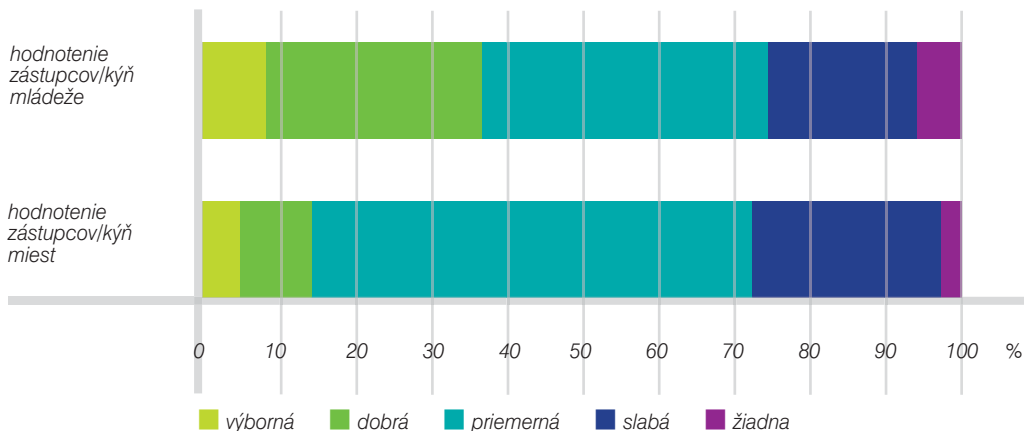
Lepšie informované v tejto oblasti sú mestá v ktorých:

- majú vypracované samostatné koncepcie mládežníckej politiky;
- fungujú komisie zaoberajúce sa problematikou mládeže;
- pôsobia mládežnícke parlamenty;
- sú na mestských úradoch sú zamestnaní/é pracovníci a pracovníčky poverené problematikou mládeže.

Nakolko je však hodnotenie celkovej informovanosti miest o potrebách mladých ľudí skôr negatívnejšie, možno predpokladať, že realizácia mládežníckej politiky miest v praxi nie je dostatočne založená na porozumení mládeže a na poznaní jej skutočných potrieb a priorít, ale skôr na domnienkach a predstavách samospráv o týchto skutočnostiach.

Diagram D3: Úroveň informovanosti mesta o potrebách mládeže

4.2 REALIZÁCIA MLÁDEŽNÍCKEJ POLITIKY MIEST V PRAXI

4.2.1 VYBRANÍ AKTÉRI MLÁDEŽNÍCKEJ POLITIKY MIEST

Z 80 miest sa 78 vyjadrilo k **zastúpeniu mladých ľudí do 30 rokov medzi volenými predstaviteľmi samosprávy**, pričom v 33 mestách (čo predstavuje 42,31 percent) sú medzi volenými zástupcami a zástupkyňami aj ľudia do 30 rokov, v 45 mestách (57,69 percent) zástupcov mládeže vo volenej samospráve nemajú. Toto zistenie považujeme za pozitívne, nakoľko dáva predpoklad pre najvyššie stupne participácie mladých ľudí na rozhodovacích procesoch. Na druhej strane sme medzi zastúpením mladých ľudí v zastupiteľstvách a existenciou samostatnej koncepcie vo vzťahu k mládeži a aktivitami v oblasti mládežníckej politiky miest nepreukázali významné súvislosti.

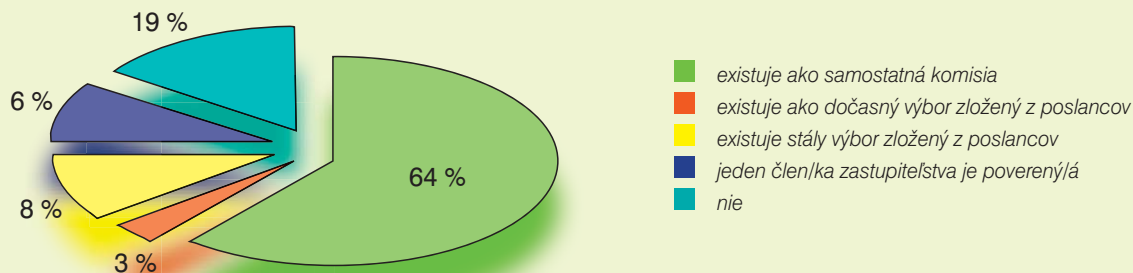
Komisia zaoberajúca sa mládežou môže byť jedným z významných aktérov mládežníckej

politiky v meste. Jej prítomnosť v sledovaných mestách dokumentuje diagram D4.

Veľkosť komisií sa pohybuje od 1 až po 30 členov a členiek, pričom priemerná veľkosť je 7 ľudí. Ženy sú v komisiách zastúpené približne jednou tretinou. V 25 komisiách zo 65, čo predstavuje 38,46% sú zastúpení mladí ľudia do 30 rokov, pričom ich počet v jednotlivých komisiách sa pohybuje medzi 1 až 4 ľuďmi.

Najväčšie zastúpenie (37%) v komisiách mládeže majú ľudia rozličných profesií zväčša prichádzajúci do kontaktu s mládežou rôznymi cestami, ktorých sme v členení pracovného zaradenia zaradili pod položku iné (najčastejšie išlo o učiteľov/ky a riaditeľov/ky materských, základných, stredných a vysokých škôl, podnikateľov a ostatných občanov mesta). Druhú najväčšiu

D4 - Existencia komisie zaoberajúcej sa mládežou v meste

skupinu predstavujú poslanci a poslankyne mestských samospráv (31%). Odborníci a odborníčky z iných externých inštitúcií pracujúcich s mládežou mali v komisiách 18 percentné zastúpenie, zväčša sa jednalo o ľudí pracujúcich v centrách voľného času a v mimovládnych organizáciách pracujúcich s mládežou. Rovnaké 7 % zastúpenie na celkovom počte členov a členiek komisií mali pracovníci a pracovníčky mestských úradov a zástupcovia a zástupkyne mládeže.

Samotné zloženie komisií zaoberajúcich sa mládežou má v jednotlivých mestách veľmi rôznu podobu, niekde je komisia zostavená len z poslancov a poslankyň, niekde len z členov a členiek externých organizácií a inštitúcií.

Komisie v mestách vytvárajú pre participáciu mládeže a zástupcov a zástupkyň pracujúcich s mládežou veľmi rôzny priestor.

Positívne príklady predstavujú komisie, ktoré sú zložené prevažne z mladých ľudí a zástupcov a zástupkyň mládeže a organizácií pracujúcich s mládežou. V jednom meste funguje komisia ako poradný orgán mestského zastupiteľstva, ktorá je zložená len z mladých ľudí do 30 rokov. Na druhej strane väčšia komisií nemá medzi členmi a členkami zástupcov a zástupkyne mladých ľudí, rovnako aj na celkovom počte ľudí pracujúcich v komisiách sa zástupcovia a zástupkyne mládeže podieľajú len nízkym percentom (7%). Najčastejšie sú do komisií zaoberajúcich sa otázkami mládeže prizývaní ako odborníci a odborníčky pedagógovia a pedagogičky, ktorí/é však prichádzajú do kontaktu s mládežou najmä v procese ich formálneho vzdelávania. Spolupráca v tejto oblasti je menej rozvíjaná s odborníkmi a odborníčkami pracujúcimi s organizovanou i neorganizovanou mládežou vo voľnom čase.

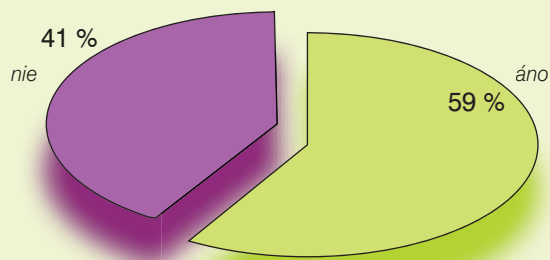
Niektoré úlohy komisie pri mestskom zastupiteľstve môže plniť i **mládežnícky parlament** ako špecifická forma participácie mladých ľudí na samospráve mesta a aktér jeho mládežníckej politiky. O existencii mládežníckeho parlamentu v mestách vypovedá diagram D5.

V 47 z nami sledovaných 80 miest funguje mládežnícky parlament, a to v rámci rôznych foriem (pri základnej škole, pri centre voľného času, ako samostatné občianske združenie alebo ako nezávislá skupina či iniciatíva).

Medzi najčastejšie formy spolupráce mesta s mládežníckym parlamentom patria pravidelné osobné stretnutia a komunikácia prostredníctvom mailu, telefónov a listov. Za pozitívne považujeme, že zástupcovia a zástupkyne mládežníckeho parlamentu sú prizývaní/é aj na rokovania mestských zastupiteľstiev a sú členmi a členkami komisií pre mládež.

V mestách, kde mládežnícky parlament funguje, je hodnotenie spolupráce s ním pozitívne, pričom je priamoúmerné hodnoteniu spolupráce s mládežou vo všeobecnosti.

Diagram D5: Existencia mládežníckeho parlamentu v meste

Na **hodnotenie spolupráce mesta s mládežou** mali v jednotlivých mestách rovnaký názor zástupcovia a zástupkyne miest aj mládeže, pričom hodnotenie spolupráce mesta s mládežou bolo u zástupcov a zástupkyň mládeže celkovo kritickejšie.

Ako dôvody pozitívneho hodnotenia boli uvádzané najmä nasledovné konkrétne skúsenosti:

- existencia mládežníckeho parlamentu v meste a dobrá spolupráca s jeho zástupcami a zástupkyňami;
- mládežnícke organizácie aj mládež v meste sú aktívne;
- je vytvorený grantový systém podpory mládežníckych subjektov;
- mesto vytvára priestor pre vzájomnú komunikáciu a pre participáciu mladých ľudí;
- mesto podporuje projekty realizované mladými ľuďmi finančne aj priestorovo;

Do negatívneho hodnotenia spolupráce mesta a mládeže sa premietali skutočnosti na strane mesta, ako napríklad:

- žiadne zastúpenie mládeže v plánovaní a rozhodovaní mesta;
- mesto nevytvára priestor pre začlenenie mladých ľudí do rozhodovacích procesov;
- chýba prepojenie mladých ľudí cez poslanceký zbor;
- mesto nemá vypracovanú koncepciu mládežníckej politiky, systematicky sa mládeži nevenuje;
- pracovník/čka poverený/á problematikou mládeže má kumulovanú funkciu, nevníma sa jeho/jej dôležitosť v rámci štruktúry mestského úradu ako samostatného pracovníka/čky;
- spolupráca je len v začiatkoch, doteraz sa nerozvíjala.

Na druhej strane je možné identifikovať nedostatky aj na strane mladých ľudí a organizácií pracujúcich s mládežou:

- neexistencia štruktúr zastupujúcich mládež vo vzťahu k mestu, neexistuje reálne zoskupenie, ktoré by bolo možné osloviť pre spoluprácu v tejto oblasti;
- v mládeži sa nedarí vzbudiť záujem o veci verejné;
- nedostatočná aktivita zo strany mládeže.

Uvedené skutočnosti svedčia o tom, že **realizácia mládežníckej politiky je závislá od zapojenia oboch strán - samotného mesta, ale aj mládeže. Je možné konštatovať, že v mnohých mestách mládež stále nie je aktívnym subjektom a partnerom mládežníckej politiky, skôr zostáva len objektom jej záujmu a pôsobenia.**

Dôležitými aktérmi mládežníckej politiky, ktorí vo významnej miere naplňajú a realizujú koncepčné zámery miest v tejto oblasti, sú **detské a mládežnícke organizácie** a ostatné subjekty a iniciatívy pracujúce s mládežou. Preto nás zaujímalo, ako často jednotlivé mestá získavajú informácie o ich činnosti z jednotlivých zdrojov.

Za pozitívne považujeme, že väčšina miest využíva približne raz za rok a častejšie viacero zdrojov na získavanie informácií o činnosti subjektov pracujúcich na území ich mesta s mládežou. Najčastejšie využívaným zdrojom sú osobné kontakty s jednotlivými subjektmi, ktoré sú prostriedkom získavania informácií približne v polročných intervaloch. Približne raz za rok a častejšie využívajú mestá ako zdroj médií, ale aj kontakt s členmi/kami organizácií pracujúcich s mládežou a propagačné materiály.

Dostatočná miera informovanosti mesta o organizáciách, inštitúciách, neformálnych skupinách a iniciatívach pracujúcich s mládežou je jedným z predpokladov ich sieťovania, ktoré analyzujeme v ďalšej časti. Nakoľko mestá využívajú na získanie

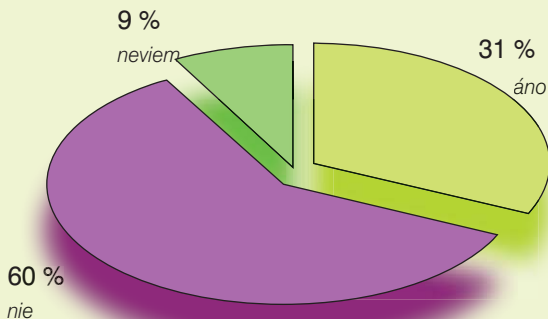
informácií viacero zdrojov a frekvencia získavania informácií je pomerne častá, možno predpokladať, že informovanosť miest v tejto oblasti je dostatočná a mohla by byť aj významným pokladom pri plánovaní mládežníckej politiky miest v koncepcnej rovine.

V rámci samosprávnej politiky vo vzťahu k rôznorodým cieľovým skupinám sa ako jeden z postupov využíva tzv. **sieťovanie** (networking), ktoré umožňuje jednotlivým skupinám prístup k doposiaľ nevyužívaným zdrojom. Dôležitou súčasťou zlepšovania riadenia a dobrého spravovania centrálnej, regionálnej i lokálnej mládežníckej politiky je rozvoj spolupráce, tvorba partnerstiev medzi jednotlivými subjektami na horizontálnej a vertikálnej úrovni, sieťovanie a zapájanie všetkých zainteresovaných.

Vo výskume sme zisťovali, či mestá realizujú sieťovanie subjektov pracujúcich s mládežou na ich

území. V diagrame D6 podávame prehľad zistení v tejto oblasti podľa vyjadrení zástupcov a zástupkýň samospráv, ktoré sa vo väčšine miest zhodovali s vyjadreniami zástupcov a zástupkýň mládeže.

Diagram D6: Existencia sieťovania subjektov pracujúcich s mládežou v meste

Ako dokumentuje diagram, v niektorých mestách sieťovanie existuje, ale väčšinou sa realizuje len v niektorých oblastiach, najmä v oblasti športu. Ako bližšie spôsoby sieťovania zástupcovia a zástupkyne samosprávy uvádzali spoluprácu pri realizovaní konkrétnych aktivít v meste so všetkými organizáciami pracujúcimi s mládežou, pravidelné stretnutia a pravidelný monitoring organizácií pracujúcich s mládežou.

Zástupcovia a zástupkyne samospráv i mládeže hodnotili úroveň sieťovania celkovo ako slabú, avšak hodnotenie v jednotlivých mestách bolo veľmi rozdielne. V mestách, kde sa k sieťovaniu subjektov pracujúcich s mládežou vyjadrili v pozitívnom smere, sme zaznamenali aj kladnejšie hodnotenie sieťovania.

V oblastiach spolupráce so širokým spektrom organizácií pracujúcich s mládežou výrazne prevažovala realizácia spoločných športových a kultúrnych podujatí pre mládež i pre celú verejnosť a vytváranie podmienok pre trávenie voľného času mládeže. Medzi ostatnými oblasťami spolupráce sa vyskytovala vo viacerých mestách spolupráca pri prezentácii a propagácii mesta, ale aj oblasť participácie mládeže, neformálneho vzdelávania, dobrovoľníctva, ochrany životného prostredia a prevencie negatívnych javov. K oblastiam spolupráce sa zhodne vyjadrili aj zástupcovia a zástupkyne mládeže.

Ďalšími významnými aktérmi mládežníckej politiky miest najmä pri jej samotnej realizácii môžu byť **pracovníci/čky mestských úradov zaoberajúci sa problematikou mládeže.**

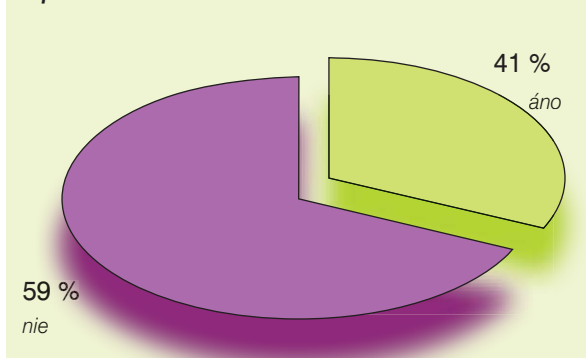
Ako dokumentuje diagram D7, samostatných pracovníkov/čky v tejto oblasti má 33 z 80 miest (41%), zväčša však ide o pracovníkov a pracovníčky, ktorí/ktoré vo svojej kompetencii majú aj problematiku športu, kultúry alebo školstva.

Medzi pracovníkmi/čkami poverenými zaoberať sa otázkami mládeže v meste sa nachádzajú osoby mladšie ako 30 rokov len v štyroch mestách. Najčastejšie je problematikou mládeže poverený/á jeden pracovník/čka mestského úradu (24 miest), v 7 mestách sú to dvaja/dve pracovníci/čky a v 2 mestách sa tejto problematike venujú 3 ľudia. Tieto pozície zastávajú muži a ženy v pomere jedna ku trom.

Dôležitosť samostatných pracovníkov a pracovníčok zaoberajúcich sa problematikou mládeže vyjadrovali zhodne zástupcovia a zástupkyne miest aj mládeže ako dôležitý predpoklad rozvíjania kvalitnej spolupráce s mládežou i celkovej mládežníckej politiky mesta.

Na základe našich zistení však môžeme konštatovať, že vo väčšine miest na Slovensku nepatria pracovníci/čky mestských úradov medzi dôležitých aktérov mládežníckej politiky a identifikujeme nedostatky v tejto oblasti.

Diagram D7: Prítomnosť pracovníka/čky zaoberajúceho/cej sa problematikou mládeže na mestskom úrade

4.2.2 AKTIVITY MIEST V OBLASTI NEFORMÁLNEHO VZDELÁVANIA, PARTICIPÁCIE, INFORMOVANIA A DOBROVOLNÍCTVA

V oblasti neformálneho vzdelávania

prevažovala v konkrétnych aktivitách miest záujmová činnosť vo voľnom čase detí a mládeže. Ďalšie aktivity miest v oblasti neformálneho vzdelávania smerovali k vzdelávaniu uskutočňovanému rôznymi formami (workshopy, semináre, deň otvorených dverí, účasť poslankyne na vyučovaní v škole, rôzne kurzy) a sústreďovali sa do rôznych oblastí. Zaujímavé príklady predstavovali vzdelávacie aktivity v oblasti participácie, možnosti dobrovolníctva v meste, systéme poradenstva o povolaniach a zamestnaniach pre žiakov ZŠ, či kurz práce na počítači pre deti z detských domovov.

V oblasti participácie

boli aktivity miest realizované najmä prostredníctvom vytvárania podmienok pre rozvoj tejto oblasti práce s mládežou. Tvorba podmienok spočívala vo vytváraní materiálneho, technického, finančného a personálneho zabezpečenia účasti mládeže na živote miest a v tvorbe strategických materiálov v tejto oblasti. Konkrétne aktivity miest spočívali aj v snahe podporovať aktívnu účasť mládeže v mládežníckych parlamentoch, radách detí a mládeže, študentských parlamentoch, kluboch mládeže, zasadnutiach komisií a mestských zastupiteľstvách.

V oblasti participácie sme zároveň zisťovali akými konkrétnymi spôsobmi sa mládež v meste zapája do vecí verejných. Zistenia z pohľadu zástupcov a zástupkyň mesta a mládeže sú prezentované v tabuľke T2.

Ako dokumentuje tabuľka, z pohľadu zástupcov/kýň samosprávy, rovnako ako z pohľadu zástupcov/kýň mládeže, nie je mládež v ponúknutých spôsoboch zapájania sa do vecí verejných výrazne aktívna. Na stupnici od 1 do 5, kde 1 je vôbec a 5 veľmi často, dosiahli jednotlivé ukazovatele priemerné hodnotenie 1,35 až 3,09. Priemerným hodnoteniam však u oboch skupín zodpovedali pomerne vysoké hodnoty rozptylu, čo svedčí o veľmi rozličnom hodnotení tejto skutočnosti z pohľadu zástupcov/kýň jednotlivých samospráv i mládeže a teda pravdepodobne aj rôznej praxi v jednotlivých mestách.

Najčastejšie sa podľa vyjadrení oboch skupín respondentov/tiek zapája mládež do ovplyvňovania

vecí verejných prostredníctvom organizovania podujatí pre verejnosť, dobrovoľnou spoluprácou pri vedení krúžkov a klubov a zriadením a prevádzkovaním centra mládeže. Zástupcovia a zástupkyne mesta a mládeže mali rozdielny názor na zapájanie sa mládeže do ovplyvňovania vecí verejných prostredníctvom členstva v občianskom združení detí a mládeže a stretávania sa s poslancami, ktoré ako častejšiu formu participácie uviedli reprezentanti/ky mladých ľudí. Toto zistenie pripisujeme skutočnosti, že mnohí respondenti/ky boli členmi/kami detských a mládežníckych organizácií a teda túto aktivitu vnímali ako častejšiu.

V oblasti informovania mladých ľudí

väčšina miest využíva viacero kanálov na zvyšovanie informovanosti mladých ľudí o záležitostiach, ktoré sa ich týkajú, na druhej strane frekvencia informovanosti nie je častá (väčšina spôsobov je využívaných približne raz za rok a menej). Najčastejšie využívanými spôsobmi informovania mladých ľudí

Tabuľka T2: Spôsoby participácie mládeže na veciach verejných

Spôsoby participácie mládeže na veciach verejných	Zástupcovia/kyne miest		Zástupcovia/kyne mládeže	
	priemer	Koeficient variácie v %	priemer	Koeficient variácie v %
Organizovanie podujatí pre verejnosť	3,097	39,1	2,931	38,2
Dobrovoľná spolupráca pri vedení krúžkov a klubov	2,941	44,7	2,965	41,4
Zriadenie a prevádzkovanie Centra mládeže	2,482	66,9	2,425	60,6
Členstvo v občianskom združení detí a mládeže	2,356	58,3	2,777	48,7
Členstvo v mládežníckom parlamente	2,145	64,2	2,250	67,5
Stretávanie sa s poslancami	2,075	38,7	2,333	52,6
Členstvo v komisii pre mládež	1,828	64,3	2,000	68,6
Vystúpenie na verejnom zhromaždení	1,768	50,5	1,942	58,0
Podpisové (petičné) akcie	1,594	45,7	1,836	54,2
Účasť na zasadnutí zastupiteľstva	1,746	49,2	1,982	59,4
Zorganizovanie verejného zhromaždenia	1,353	47,4	1,566	60,7
Iné	3,75	31,1	3,200	46,1

v meste zo strany mesta sú internetová stránka a noviny mestského úradu. Medzi najmenej využívané formy patria tie, ktoré umožňujú priamy kontakt s mládežou, ale sú zároveň náročnejšie na samotnú prípravu a priebeh, ako sú okrúhle stoly, diskusné fóra a verejné vypočutia a stretnutia.

Rozdiely medzi mestami sme zaznamenali vo frekvencii využívania verejných vypočutí, a to v prospech miest, kde na mestskom úrade pracuje pracovník/čka poverený/á problematikou mládeže a vo frekvencii využívania diskusných fór v prospech miest, kde funguje mládežnícky parlament. Zistenia poukazujú na to, že samostatní/é pracovníci/čky a fungujúce mládežnícke parlamenty môžu aj v oblasti informovania mladých ľudí zohrávať významnú úlohu.

K zaujímavým zisteniam sme dospeli pri porovnávaní frekvencie spôsobov informovania mladých ľudí využívaných mestami a zástupcami/

kyňami mládeže. Rozdiely poukazujú na to, že kým mestá sa spoliehajú predovšetkým na informovanie mladých ľudí prostredníctvom svojich vlastných informačných kanálov, zástupcovia/kyne mladých ľudí využívajú skôr iné formy informovania mládeže spojené aj s priamym kontaktom, ktoré ju môžu lepšie a cielenejšie osloviť.

V oblasti dobrovoľníctva sme zaznamenali najmenej konkrétnych príkladov aktivít miest. Najčastejšie aktivity v tejto oblasti sa realizovali prostredníctvom dobrovoľníckej činnosti mladých ľudí v rôznych typoch organizácií a klubov (napr. hasičský zbor, občianske združenia, parlament mladých, žiacke školské kluby, údržba areálu zámku, mladí filantropi, vedenie útulku zvierat) a v práci s deťmi a mládežou v rámci Centier voľného času a mestských kultúrnych stredísk.

4.2.3 PODPORA AKTIVÍT MLÁDEŽE V OBLASTI NEFORMÁLNEHO VZDELÁVANIA, PARTICIPÁCIE, INFORMOVANOSTI A DOBROVOLNÍCTVA

Neformálne vzdelávanie, participácia, informovanie a dobrovoľníctvo mladých ľudí sú zo strany samosprávy podporované rôznymi spôsobmi v rôznej miere. Najčastejším spôsobom podpory aktivít mládeže v týchto oblastiach je propagácia aktivít v mestských médiách, ďalej spolupráca na príprave a realizácii konkrétnych podujatí a poskytovanie priestorov na realizáciu aktivít. Menej podporuje samospráva aktivity finančne.

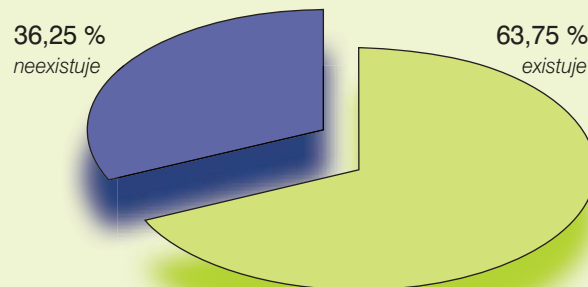
Z nami sledovaných oblastí je najviac podporovanou zo strany samosprávy oblasť participácie mládeže a neformálneho vzdelávania a najmenej oblasť dobrovoľníctva, čo súvisí aj so zisteniami v koncepcnej rovine a v rámci realizácie konkrétnych aktivít mesta. Oblasť informovanosti mladých ľudí je zo strany samosprávy podporovaná najmä prostredníctvom propagácie v miestnych médiách, čo potvrdzujú aj zistenia analyzované v prechádzajúcej časti vo vzťahu k informovaniu mládeže.

Medzi iné formy podpory projektov práce s mládežou zástupcovia/kyne miest v nami sledovaných oblastiach uvádzali nasledovné príklady: konzultácie a poradenstvo, pomoc pri vypracovaní projektov, pomoc cez podporu a financovanie škôl a iné.

Odlíšné názory na spôsoby podpory projektov práce s mládežou mali zástupcovia/kyne mladých ľudí, ktorí/é ako najčastejšiu podporu uvádzali poskytovanie financií. Ako menej častú formu podpory uviedli spoluprácu pri realizácii konkrétnych podujatí a ich propagáciu a poskytovanie priestorov.

Ako dokumentuje diagram D8, systém priamej finančnej podpory projektov práce s mládežou existuje v 63,75 percent miest. Najčastejšie je realizovaný prostredníctvom poskytovania dotácií z rozpočtu mesta (v 40 mestách) a grantovej podpory (v 12 mestách). Oba spôsoby však nie sú realizované ako samostatné systémy poskytovania financií len na projekty práce s mládežou, ale mestá podporujú rôzne aktivity v oblasti voľného času, športu, kultúry, či verejnoprospešných aktivít, v rámci ktorých môžu na základe všeobecne záväzných nariadení jednotlivých miest žiadať o podporu aj jednotlivci a organizácie pracujúce s mládežou. Pozitívne je, že tento systém v jednotlivých mestách poznali aj zástupcovia a zástupkyne mladých ľudí.

Diagram D8: Existencia systému priamej finančnej podpory projektov práce s mládežou

4.3 HODNOTENIE MLÁDEŽNÍCKEJ POLITIKY MIEST

Zástupcovia a zástupkyne miest hodnotia mládežnícku politiku celkovo aj v jednotlivých oblastiach ako priemernú, pričom najpozitívnejšie hodnotenie sme zaznamenali v oblasti informovanosti a najnegatívnejšie v oblasti dobrovoľníctva. Pozitívne hodnotenie oblasti informovanosti však podľa nášho názoru nie je v súlade so zisteniami o tom, ako často mestá využívajú jednotlivé spôsoby informovania mladých ľudí. Väčšie rozdiely v hodnotení mládežníckej politiky sme zaznamenali v oblasti dobrovoľníctva, v iných oblastiach malo priemerné hodnotenie zástupcov a zástupkýň miest dobrú výpovednú hodnotu.

Pozitívnejšie hodnotenie celkovej mládežníckej politiky sme zaznamenali v mestách, kde existuje samostatná koncepcia práce s mládežou, kde funguje komisia zaoberajúca sa otázkami mládeže a kde je zamestnaní/á samostatný/á pracovník/čka poverený problematikou mládeže.

V jednotlivých oblastiach sme rozdiely zaznamenali pri nasledovnom hodnotení:

- oblasť neformálneho vzdelávania bola pozitívnejšie hodnotená v mestách, kde je vypracovaná samostatná koncepcia mládežníckej politiky, kde existuje komisia mládeže a funguje mládežnícky parlament,
- oblasť participácie hodnotili zástupcovia a zástupkyne miest pozitívnejšie v prípade, že v meste funguje komisia a pracovník/čka poverený/á zaoberať sa problematikou mladých ľudí a existuje aktívny mládežnícky parlament.

Kritickejšie hodnotenie mládežníckej politiky sme zaznamenali u zástupcov a zástupkýň mládeže. Rovnako ako zástupcovia a zástupkyne miest aj zástupcovia a zástupkyne mladých ľudí hodnotili v rámci mládežníckej politiky miest najnegatívnejšie oblasť dobrovoľníctva.

5 ZHRNUTIE VÝSLEDKOV VÝSKUMU

Zhodnotiť všeobecne úroveň mládežníckej politiky VÚC a miest na Slovensku je problematické. V koncepcnej aj realizačnej rovine mládežníckej politiky totiž nachádzame výrazné regionálne i miestne rozdiely. Proces decentralizácie a presun kompetencií na samosprávy v oblasti práce s mládežou je v jednotlivých regiónoch a mestách v rôznej fáze, od úplnej absencie akejkoľvek stratégie a priorít v oblasti mládežníckej politiky až po premyslené koncepcné zámery a východiská, fungujúce partnerstvá jednotlivých aktérov mládežníckej politiky a aktivity reagujúce na potreby mládeže.

V koncepcnej rovine v súlade so svojím poslaním sa VÚC sústreďujú na spracovávanie koncepcných zámerov, medzi ktoré patrí aj mládežnícka politika. Na úrovni miest sme na jednej strane zistili premyslené koncepcné zámery mládežníckej politiky s vysokou participáciu mládeže a rôznorodými aktivitami naplňajúcimi priority definované Európskou úniou v tejto oblasti. Existujú však aj mestá bez akejkoľvek koncepcie mládežníckej politiky.

Možnosť stať sa voleným zástupcom v regionálnej aj miestnej samospráve pre ľudí do 30 rokov je formálna, reálne je zastúpenie veľmi nízke.

Ako dôležitý aktér mládežníckej politiky na úrovni VÚC a miest nie sú doposiaľ vnímané komisie pre prácu s mládežou ako poradné orgány zastupiteľstiev ani pracovníci a pracovníčky na úradoch poverení/poverené otázkami mládeže. Aj keď komisie zaoberajúce sa otázkami mládeže na úrovni niektorých VÚC a miest fungujú, rovnako ako pracovníci/pracovníčky úradov v tejto oblasti, nešpecializujú sa výlučne na problematiku mládeže,

ale majú kumulované funkcie a úlohy v spojení s problematikou školstva, športu a kultúry.

Úroveň spolupráce jednotlivých subjektov mládežníckej politiky vyjadruje ich hodnotenie, všetci aktéri zhodne hodnotia vzájomnú spoluprácu ako priemernú. Aktéri začínajúcej spolupráce v oblasti mládežníckej politiky len hľadajú funkčné možnosti spolupráce, avšak aktívnejší v tejto oblasti sú zástupcovia a zástupkyne mládeže a organizácií pracujúcich s mládežou.

Z nami sledovaných oblastí sú v rovine koncepcnej, realizačnej i v rovine podpory najviac rozvíjané oblasti neformálneho vzdelávania a participácie. Najmenšia pozornosť je venovaná problematike dobrovoľníctva mladých ľudí. Oblasť informovania mladých ľudí je väčšinou implicitne zahrnutá v informovanosti verejnosti vo všeobecnosti.

6 ODPORÚČANIA VYPLÝVAJÚCE Z VÝSKUMU

6.1 ODPORÚČANIA NA CENTRÁLNEJ ÚROVNI MLÁDEŽNÍCKEJ POLITIKY

- prijať funkčný zákon o mládeži, ktorý by špecifikoval kompetencie regionálnej a miestnej samosprávy v oblasti práce s mládežou a ktorý by vytvoril finančné, organizačné a personálne predpoklady na rozvoj mládežníckej politiky na samosprávnej úrovni v oblastiach neformálneho vzdelávania, participácie, informovania a dobrovoľníctva;
- zvyšovať informovanosť verejnosti o mládežníckej politike a jej jednotlivých oblastiach prostredníctvom otvorenia verejnej diskusie;
- začleniť problematiku mládežníckej politiky do občianskej výchovy a náuky o spoločnosti na základných a stredných školách;
- poskytovať metodickú pomoc pri vytváraní informačno-servisných centier pre mladých ľudí v meste, pri zvyšovaní participácie mládeže vo veciach verejných a pri tvorbe koncepčných zámerov samospráv v tejto oblasti;
- vypracovať vzdelávací program pre pracovníkov a pracovníčky samospráv zaoberajúcich sa problematikou mládeže v oblasti priorit Európskej únie, zameraný na rozvíjanie ich kompetencií pri začleňovaní týchto priorit do mládežníckej politiky VÚC a miest;
- podporovať realizáciu výskumov, ktoré identifikujú reálne problémy a potreby mladých ľudí.

6.2 ODPORÚČANIA NA ÚROVNI REGIONÁLNEJ A MIESTNEJ SAMOSPRÁVY

- reprofilovať priority mládežníckej politiky na úrovni samospráv v súlade s aktuálnymi trendmi európskej mládežníckej politiky;
- zvýšiť podiel zástupcov/kyň mládeže v rozhodovacích a poradných orgánoch samospráv prostredníctvom zvyšovania angažovanosti mladých ľudí a rozširovania priestoru pre ich participáciu;
- vytvárať podmienky pre partnerský dialóg medzi volenými zástupcami/kyňami a mládežou;
- pre úspešnú realizáciu mládežníckej politiky odporúčame vytvárať mládežnícke parlamenty ako nástroj na zapojenie mladých ľudí do rozhodovania;
- vytvoriť samostatné grantové systémy na podporu projektov práce s mládežou v oblasti neformálneho vzdelávania, participácie, informovanosti a dobrovoľníctva;
- koncepcie mládežníckej politiky vytvárať na základe poznania reálnych potrieb a problémov mladých ľudí na regionálnej a miestnej úrovni (uskutočňovať výskumy, prieskumy, mapovanie potrieb komunít, vychádzať z priamych, nielen sprostredkovaných informácií);
- začleniť medzi aktérov mládežníckej politiky na samosprávnej úrovni podnikateľský sektor vo všetkých oblastiach;
- jednou z kľúčových úloh samosprávy sa musí stať sieťovanie subjektov pracujúcich s mládežou na jej území;
- v rámci mestských úradov vytvárať systematizované miesta samostatných pracovníkov/čok poverených otázkami mládeže;
- podporovať vznik spoločných projektov formálnych a neformálnych subjektov pracujúcich s mládežou v rôznych oblastiach (škôl, školských a mimoškolských zariadení, mimovládnych organizácií a neformálnych skupín);
- pri informovaní mladých ľudí využívať priame spôsoby informovania založené na osobnom kontakte;
- pozitívne stimulovať rozvoj dobrovoľníctva prostredníctvom vytvárania a podpory systémov oceňovania dobrovoľníckych aktivít a zviditeľňovania dobrovoľníctva.

6.3 ODPORÚČANIA VO VZŤAHU K MLÁDEŽNÍCKYM ORGANIZÁCIÁM A MLÁDEŽI

- systematicky rozvíjať vzdelávanie mládežníckych lídrov, aby sa stali rovnocennými partnermi a aktérmi mládežníckej politiky na regionálnej a miestnej úrovni, zvyšovať ich kompetencie a zručnosti;
- zviditeľňovať pozitívne príklady aktívnych mladých ľudí;
- rozširovať vzájomneprospešný rozmer mládežníckych organizácií smerom k verejnej prospešnosti;
- podporovať výmenu skúseností na miestnej úrovni medzi mládežníckymi organizáciami navzájom aj so samosprávou pri riešení problémov mladých ľudí.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

1. Biela kniha Európskej komisie *Nový impulz pre európsku mládež*. Luxembourg: European Communities 2002. ISBN 92-894-2189-4
2. *Európska charta o participácii mladých ľudí na živote obcí a regiónov*. Rada Európy, 2003.
3. *Koncepcia štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži do roku 2007*. Bratislava: Iuventa 2002.
4. Macháček, L. *Kapitoly zo sociológie mládeže*. Tmava: UCM, 2002. ISBN 80-89034-18-7
5. Miháliková, J. – Jambričová, J. – Hanečáková, M.: *Čítanka pre samosprávy. Mládežnícka politika na miestnej úrovni*. Bratislava: Iuventa, 2005. ISBN 80-8072-043-6
6. Sobihardová, L.: *Národná správa o politike mládeže v SR pre Radu Európy*. Bratislava: MŠ SR, 2005.

Publikácia bola vydaná zo zdrojov Ministerstva školstva SR a programu Európskej únie *Mládež v akcii*.
Projekt „PARTNERSTVO“ je dlhodobý vzdelávací program pre pracovníkov samospráv na skvalitnenie práce s mládežou a mládežníckej politiky na miestnej úrovni najmä v oblasti participácie, dobrovoľníctva a neformálneho vzdelávania mládeže. Viac info na www.mladezvakkcii.sk

GR pre vzdelávanie a kultúru

Program **Mládež v akcii**

*MLÁDEŽ - MESTO - REGIÓN
(AKÁ JE MLÁDEŽNICKÁ POLITIKA MIEST A SAMOSPRÁVNÝCH KRAJOV NA SLOVENSKU)*

*Autori/ky: PhDr. Alžbeta Brozmanová Gregorová, PhD,
PaedDr. Peter Jusko, PhD.
Mgr. Lívia Nemcová, PhD.
PhDr. Lenka Vavrinčíková, PhD.
PhDr. Patrícia Zolyomiová, PhD.*

Recenzent: doc. PhDr. Ivan Kusý, PhD.

Vydala: Iuventa

Grafická úprava: Index M

Vydanie: prvé

Rok vydania: 2008

ISBN: 978-80-8072-074.2

